

TÚRA A NAPRENDSZERBEN

Terepkerékpározás a Gödöllői-dombságban

9 jó tanács kerékpárosoknak

1. Ajánljuk terepkerékpár (mountain bike) használatát, száraz időben a süppedős vastag homok, nedves időben a sáros csúszós útszakaszok miatt! Ha csak rövidebb aszfalttal borított útszakasz megtételét tervezük, megfelel a városi/országúti kerékpár is.
2. Kevésbé edzett, kezdő kerékpárosoknak, kisiskolás csoportoknak javasoljuk az útvonal több (2-3) szakaszra bontását!
3. Télien, nagyon rossz időben, nehéz terepviszonyok mellett a tanösvény földutakon haladó szakaszát felkészült, edzettebb kerékpárosoknak ajánljuk!
4. Az útra legalább egy liter folyadékkal és némi élelmiszerrel induljon el, főként a hétvégén zárva tartó boltok és néhol a gyenge szolgáltatási infrastruktúra miatt!
5. Javasoljuk alapvető kerékpáros szervizcsomag beszerzését, mely tartalmazza: foltot, csiszolóvásznát, foltragasztót, egy pótbelsőt és egy kerékpárpumpát, valamint egy többfunkciós villáskulcsot. Kerékpáros szerviz csak Monoron és Gyömrőn működik.
6. Amennyiben a kerékpár közlekedésre alkalmatlanná vált, ajánljuk autószervezek, gumisok felkeresését. Gyakran tudnak segíteni némi ellenszolgáltatás ellenében.
7. Kifejezetten javasoljuk, hogy feltétlenül a KRESZ-nek megfelelő kiegészítőkkal felszerelt kerékpárral vágjon neki az útnak, vigyen magával láthatósági mellényt és pótelemet a kerékpár lámpájához.
8. Javasoljuk turistatérkép vagy egyéb autós térkép beszerzését!
9. Okos telefon használóknak javasoljuk egy kerékpáros útvonaltervező alkalmazás letöltését és a turis-tautak.hu használatát!

A tanösvényről

A Túra a Naprendszerben tanösvény célja, hogy érzékeltesse a Naprendszerben lévő hatalmas távolságokat, méretarányokat és közben megismertesse a sportbarát látogatóval a Gödöllői-dombság DNY-i részének településeit. A tanösvény minden állomását végigjáró (végigkerekező) látogató az általa kiválasztott csillag ismertetését tartalmazó emléklapot kap. Ha egy csillagot valaki kiválasztott, azt más már nem választhatja, így tőlünk mindenki saját csillagát térhet haza!

Mini Naprendszerünk a valódinak 350 millió-szoros kicsinyítése. A bolygók Naptól és egymástól való távolsága a valós távolságokkal arányos. A Naprendszer középpontját a csillagda 4 méter átmérőjű kupolája jelképezi. Az egyes bolygóknak a négyméteres mini Naphoz viszonyított méretét a táblák közepén található információs felületen levő halvány színű kör szemlélteti.

A tanösvény hossza: közel 70 km. A tanösvény gyalogosan vagy kerékpárral egész évben járható, a kiindulópont autóval is megközelíthető.

Túra a Naprendszerben Terepkerékpározás a Gödöllői-dombságban

Írta és szerkesztette:

Fodor Antal, Kaltenecker Andrea, Papp János

Tipográfia, nyomdai előkészítés:

Régió Lapkiadó Kft.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa. Az Európai
Unió és a Magyar Köztársaság támogatásával.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Természeti kincsek Sülysápon

Sülysáp a Tápió-vidék észak-nyugati peremén helyezkedik el, a Gödöllői-dombság közvetlen szomszédságában.

Sülysáp földrajzi fekvéséből fakad tájképi változatossága is. A tápiósápi falurész teljes hosszában a Sápi-patak völgyében húzódik, s hasonlóan követi a sülyi ófalu is az Alsó-Tápió völgyét. Délről löszdombok határolják, melyek Mendétől Sülysápig párhuzamos vonulatokat alkotnak. A keleti, szőlősnyaralói rész azonban már a Tápió-vidék homokbuckáival mutat rokonságot.

Sülysáp legszebb és legkedveltebb kirándulóhelyei a Sápi halastavak és a Sápi-patak forrása. A tavak a Forrói útról közelíthetők meg – két kilométerre a település utolsó házait elhagyva. A három tóból álló víztározórendszert a patak felduzzasztásával hozták létre völgyzáró gátak emelésével. A tavak partján öreg fűzfák csoportosulnak, a sűrű nádasokban gazdag madárvilág fészkel.

A tavakat elhagyva még másfél kilométert kell megtennünk, hogy elérjünk a Sápi-patak eredetéhez. Itt található az egyik legszebb, legtisztább vizet adó forrás a Tápió-vidéken.

A Dózsa György út végén meredek emelkedő visz az egykori sápi homokbányákhoz. Valamikor innen nyerték az agyagot a falu vályogházainak építéséhez. A meredek partfalakban apró lyukak tucatjai láthatók: parti fecskék és gyurgyalagok vájják költőüregeiket az agyagfalba. Némelyik akár egy méteres mélységbe is benyúlik. Mindkét madárfaj védett, s fokozott figyelmet érdemelnek, mivel ez az egyetlen előfordulásuk Sülysápon.

Nap

Átmérő: 1 392 000 km, amely 109 Földátmérőnek felel meg.
A mini Naprendszerben: 4 m.

Tudta? A Nap másodpercenként a gízai nagy piramishoz közelítő anyagmennyiséget veszít tömegéből.

Merkúr

Átmérő: 4880 km,
a mini Naprendszerben: 1,4 cm.
Naptól való átlagos távolsága:
57 909 176 km,
a mini Naprendszerben: 130 m.

Vénusz

Átmérő: 12 103 km,
a mini Naprendszerben: 3,5 cm.
Naptól való átlagos távolsága:
108 208 926 km,
a mini Naprendszerben: 310 m.

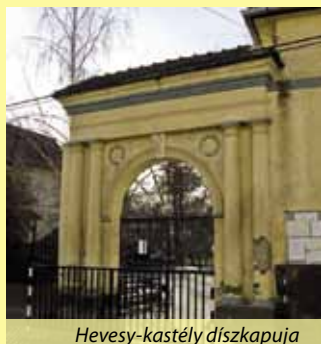
Sötér-kastély

Sápi halastavak

Grassalkovich-vadászslak

Hevesy-kastély díszkapuja

Sülysáp épített értékei

Sülysáp területe már több mint hatezer éve lakott. A 13. században említik először írásos források a nagyközség korábbi neveit: (Tápió)Sáp, (Tápió)Süly és Oszlár.

A település egyik legmeghatározóbb épülete a késő-barokk stílusban 1770 körül épült Sötér-kastély. A Grassalkovich-vadászslak falai között pedig a szabadságharc idején néhány napra Petőfi Sándor is megpihent.

A Hevesy-kúria eredetileg klasszicista stílusban épült 1840 körül. Sajnos, már csak az egyik szárnya áll, de díszes nagykapuját ma is érdemes megtekinteni. Az épület falán Hevesy György Nobel-díjas kémikusunk emléktáblája látható. A Hevesy park, mely a Sápi-patak jobb partján húzódik, és mintegy 5 hektáros területet fed le, az egykori ártéri növényzetet őrzi, keleti része pedig egy régóta gondozott park képét mutatja. Itt található Sülysáp legidősebb tölgyfái, melyek a százéztendős kort is meghaladják.

A településen két katolikus templom szolgálja a hívőket. A Kisboldogasszony tiszteletére szentelt, 1498-ban épült római katolikus templom gótikus jegyei még ma is megfigyelhetők. Harangját 1789-ben szentelték fel, tornya 1819-ben újult meg. A Szent István király tiszteletére emelt római katolikus templom mellett áll a barokk stílusú Szentháromság-szobor. Két Nepomuki Szent János-szoborral is találkozhatnak az érdeklődők.

A Sülyi temetőben található az ún. Olasz emlékmű, melyet a Fiumei Tanulmányok Társasága állított 1996-ban, tisztelegve az I. világháborúban itt létesített fogolytáborban elhunyt 129 olasz polgár emléke előtt.

Kapás József Helytörténeti Gyűjtemény

A helytörténeti gyűjtemény létrehozásának gondolata Kapás József kezdeményezésére vetődött fel 1995-ben. A rendkívüli kezűgyes- ségű kádár-, bognár-, asztalosmester a „Kis- gazda Falumúzeum” számára mezőgazdasá- gi, ipari, háziipari, háztartási, ruházati és egyéb eszközök gyűjtésébe fogott, mely a nagyköz- ség egész területére kiterjedt.

A helytörténeti gyűjtemény elhelyezéséhez szükséges épületet és a fenntartási költsége- ket az önkormányzat biztosította. Két szűkös terem zsúfoltsága mutatta már akkor, hogy mennyi ruhát, szerszámot, bútort, képet és mi- egymást sikerült megmenteni az enyészettől. 2007-től négy új teremmel bővíthetett a tárlat, melyen kisgyerek, iskolás, fiatal, felnőtt, nyug- díjas egyaránt találhat érdekességet a maga számára.

A ma már közel ezer tárgyat felsorakozta- tó gyűjteményben megismerhetjük Süllyásp nagyközség múltját, az itt élő lakosság szoká- sait, eszközeit, népviseletét, életmódját, va- lamint a kultúráját tükröző, hagyományörző munkáját is.

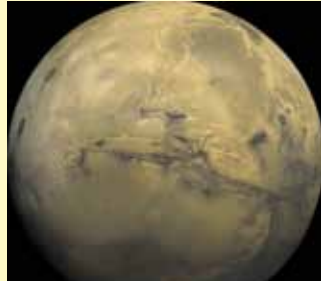
Az alapító előtt tisztelegve, 2009-ben a Sülly- sápi Nagyközség Képviselő-testülete egyhan- gú szavazással úgy döntött, hogy „a helytör- téneti gyűjtemény ezentúl Kapás József nevét viselje”. A kiállítás Józsi bácsiról történő elne- vezésével a süllyáspi közösség nem alkalmi gesztusokat, nem pillanatnyi sikereket, nem rövid távú eredményeket ismer el, hanem egy kivételes ember kivételes életművét.

Föld

Átmérő: 12 745 km,
a mini Naprendszerben: 3,5 cm.
Naptól való átlagos
távolsága: 149 597 887 km,
a mini Naprendszerben: 430 m.

Tudta? A Föld vízkészlete kb. 2 mil- liárd köbméter? Ez a Föld tömegé- nek 1%-a. Ennek az 1%-nak 97% sós víz és csak a 3%-a édes víz.

Mars

Átmérő: 6804 km,
a mini Naprendszerben: 2 cm.
Naptól való átlagos
távolsága: 227 936 637 km,
a mini Naprendszerben: 650 m.

Tudta? A Mars 60.000 év óta 2003. augusztus 27-én volt a Föld- höz legközelebb, mindössze 55 758 000 km-re.

Tudta? A Marson több kráter is ma- gyar elnevezést kapott, például: Kármán Tódor, Igal, Paks és Kalocsa.

56-os emlékmű

Háborús emlékmű

Polgármesteri hivatal

Trianon-emlékmű

Az ezer éves Tápiószecscső

Ez a nagyközség a honfoglalás óta fennáll. A Kartal nemzetség ősi birtoka volt.

Tápiószecscső legrégebbi épülete az 1673-ból származó boltíves plébánia, melynek nevezetessége, hogy itt szállt meg Jellasics horvát bán 1849. április 4-én, a számukra vesztés tápióbicskei csata után. Damjanich győztes serege az azt követő napon a falu határában állomásozott.

Az 1910-es évek közepén épült községháza szépségével, eredetiségével kiemelkedik a környező települések hasonló jellegű épületei közül.

A Magdolna-telepen található Hevesy-kastély pontos építési ideje ismeretlen. Homlokzati elemeiben és alaprajzában különböző stílus-elemek keverednek. Különlegessége az aszimmetrikusan elhelyezett, alul négy-, a tetején nyolcszögletű, körerkélyes, hegyes sisakban végződő torony.

A Szent Miklós püspök tiszteletére felszentelt római katolikus templom és parókia 1790-ben épült Árpád-kori templomromokra. Mögötte áll a késő barokk stílusú Szent Vendel-szobor, mely a XIX. század elejéről származik. Szintén a templomkertben található egy lourdes-i barlang, továbbá háborús kopjafák. A templomtéren hősi és trianoni emlékmű is látható.

Tápiószecscső természetvédelmi értékei: az Alsó- és Felső-Tápió, az ipari hasznosítású halastórendszer, a vasútállomás szomszédságában lévő horgásztó, valamint az egykori strand területén a közelmúltban kialakított horgásztó és szabadidő komplexum.

Római katolikus templom

Szaturmusz

Átmérő: 120 500 km,
a mini Naprendszerben: 34,5 cm.
Naptól való átlagos
távolsága: 1 426 725 400 km,
a mini Naprendszerben: 4,1 km.

**Tudta? A római mitológiában Szatur-
musz a mezőgazdaság istene is volt.**

A Szaturmusz a Naptól való távol-
ság sorrendjében a hatodik bolygó,
nagyságát tekintve a Jupiter után
következik. Jupiter típusú gázbolygó,
melyet egy jégből és törmelé-
kekből álló látványos gyűrű övez.
Jelenleg 62 holdját ismerjük, ebből
53-nak neve is van.

A Szaturmusz légkörében – a Jupi-
terhez hasonlóan – az egyenlítő-
jével párhuzamos sávok láthatók.
Ezek a sávok jóval halványabbak,
viszont szélesebbek, mint a Jupite-
ren láthatók.

**Tudta? A Szaturmusz gyűrűjének
anyagát egy 100 km átmérőjű
gömbbe lehetne préselni.**

Minden típusú távcsőben gyönyö-
rű látvány a Szaturmusz és a gyű-
rűje, valamint a Titán nevű hold-
ja. Nagyobb amatőr távcsövekkel
a Titán mellett több holdja is jól
megfigyelhető.

A Szirmay kastély lakótornya

Szent Mihály templom

Törökhíd

A bronzkor óta lakják

Tápióságot már jóval az időszámítás kezdete előtt lakták, ezt bizonyítják a Zsigerpusztán és a Cimbál-réten előkerült bronzkori leletek.

A település első okleveles említése 1263-ból származik, amikor V. István (IV. Béla fia) a pécsi püspöknek, valamint a margitszigeti apácáknak adományozta.

A 14-15. században a falu a Kartal nemzetségé, majd később ebből a nemzetségből származó Sági és Sülyi családoké volt.

A 18. században az Esterházy család birtokolta, a katolikus templomot is ők építtették 1729-ben.

A faluban érdemes megtekinteni a 18. századi Szent Pál-szobrot.

Az ófaluban, a talányos Cicahegyen található Cífrakert. A gyönyörű parkban volt gróf Szirmay Sándor 72 szobás kastélya, melyből mára csak a lakótorny maradt meg a parkban.

Az 1729-ben épült római katolikus templomot Szent Mihály tiszteletére gróf Esterházy Antal építtette.

Az erdélyi bányákból a sót hajón szállították Szolnokig, majd szekérre rakták, majd Budára szállították. Ezen az útvonalon áll a Törökhíd. A török hódításkor egy fahíd volt a helyén, melyet a 17. században váltott fel a kétlyukú boltíves kőhíd.

Nagyon szép útvonalon halad a 6,6 km hosszú Gólyahír-tanösvény, mely a természeti és az épített örökség nagy részét érinti.

Az ötujjas kesztyű

A Bényei-patak magas domboktól ölelt völgyében helyezkedik el a vízfolyásnak nevet adó település. Utcái hosszasan benyúlnak a dombok között húzódó völgyekbe, felülről mintha egy ötujjas kesztyűt látnánk.

Első okleveles említése 1368-ban történt, birtokosa a Bényei család. A török uralom után elhagyott hely volt. A török hódoltság után az elnéptelenedett falut a Fáy család felvidéki evangélikus szlovákokkal telepítette be.

A Káva felé eső Templomhegyen az 1600 körül elpusztult templom alapja látható.

A falu büszkesége és egyetlen temploma az evangélikus templom. Műemlék mivolta és igen ritka típusú barokk fedélszéke tesz különlegessé. Az evangélikus templom 1784 és 1794 között épült egyenes záródású szentélyvel és zömök, homlokzat előtti toronnyal. A klasszicizáló késő barokk stílusú templomot 1879-ben részben megújították. A templomkertben Szent István szobra látható, valamint a világháborús hősök emlékére állított emlékmű.

Tovább sétálva a főúton, régi házakat láthatunk. A főútról lekanyarodva a Lómen, vagy ahogyan a helyiek nevezik, a Dolina-völgybe érkezünk. Itt kerül minden évben megrendezésre a pónifogathajtó verseny.

A Leány-völgyben egy-egy időszakosan működő forrást találhatunk.

A falu legújabb látnivalója a Leader-program keretében pálinkafőzde múzeummá felújított szeszfőzde.

Bényei evangélikus templom

Bényei pálinkafőzde múzeum

Pónifogatok felvonulása

Fáy-kúria, polgármesteri hivatal

Református templom

Gombai-tó

Gomba, a nemesi kúriák faluja

A Gödöllői-dombság déli lankáin elterülő Gomba községet gyönyörű fekvése miatt gyakran a „Felvidék kapujának” is nevezik. A település belterülete egy északról nyíló völgyben fekszik, s egy ebből kiemelkedő, Várhegy nevű löszdombon terül el a központja. Gomba nyugalmat árasztó, hangulatos „girbegörbe” utcái mentén takaros házak sorakoznak. Köztük végigsétálva ma is számos, a magyar népi építészeti értékeket, motívumokat magukon hordozó lakóház figyelhető meg.

Gomba központjának arculatát meghatározzák a református és katolikus templomai, valamint kastélyai, kúriái. A Bárczay-Patay-Szemere-Máriássy-kastély többek között arról híres, hogy 1849 januárjában egy napra itt rejtették el a Szent Koronát a Habsburg csapatok elől.

A XVIII. század végén épült Patay-kastélyban és Fáy-kúriában olyan hírességek is megfordultak, mint Nyáry Pál, Fáy András, Bajza József, Czuczor Gergely, Kazinczy Ferenc, Kölcsey Ferenc, Szemere Pál, Vörösmarty Mihály.

Gombán, illetve a külterületének számító Felsőfarkasdon évtizedekkel ezelőtt a helyi patak vizét völgyzáró gáttakkal felduzzasztva hozták létre a Gombai- és a Farkasdi-víztározókat, melyek ma a térség kedvelt üdülő- és horgászhelyei.

A gombai határ remek lehetőséget nyújt a kapcsolódni vágyóknak könnyed gyalogtúrára vagy akár lovaglásra. A kellemes barangolást helytörténeti túraútvonal és természetismereti tanösvény segíti.

Római katolikus templom

Uránusz

Átmérő: 51 120 km,
a mini Naprendszerben: 14,5 cm.
Naptól való átlagos távolsága:
2 870 972 220 km,
a mini Naprendszerben: 8,2 km.

Tudta? Az Uránusz holdjait Shakespeare és Alexander Pope hőseiről nevezték el.

Az Uránusz a bolygók Naptól való elhelyezkedése szempontjából a hetedik helyen kering. Jupiter típusú gázbolygó, nagyságát tekintve a Naprendszer bolygói között a harmadik helyen áll. 27 holdját ismerjük.

Tudta? Egy több milliárd évvel ezelőtti ütközés billentette ki a bolygót eredeti állásából.

Ugyanúgy csak nagyon halvány gyűrűrendszere van, mint a többi gázbolygónak. Érdekesége az Uránusznak, hogy a bolygó forgástengelye mindössze 7° -kal tér el a keringési síkjától, így a pólusok környéke melegebb, az egyenlítőjének a vidékétől.

Tudta? Az 1781. március 13-i felfedezése előtt legalább hússzor regisztrálták, de mindig csillagnak vélték.

Szürkemarhák a Ker-Bor Kft.-nél

Monorierdő és Szárazhegy

A 2005-ben népszavazás útján Monortól elvált nyárfa- és akácérdővel övezett település korábban elsősorban kedvelt üdülőterület volt.

Mára a lélekszáma eléri a 3500 főt, s a lakosság jelentős része az egykori nyaralótulajdonosokból tevődik össze.

A Monorierdőn található kemping történelmi jelentőségű eseménynek is helyet adott: 1985 júniusában itt gyűlt össze mintegy félszáz értelmiségi, hogy megvitassa a közállapotokat. A találkozó óriási jelentőségét az adta, hogy a Kádár-rendszer nyíltan ekkor túrt el először ellenzéki politikai eseményt.

Monorierdő új községháza

A szárazhegyi pincegazdaság

A Ker-Bor Kft. kezelésében álló szárazhegyi pincegazdaság ma kereken 700 hektáron gazdálkodik. Fő ágazata a szőlőtermesztés és borkészítés, mely széles fajtaválaszték szerint történik. A birtokon megtalálható a cserzei fűszeres, a rajnai- és az olaszrizling, a zöld veltelini, a rizlingszilváni, a karát, a chasselas, az ottonel muskotály, a kékfrankos, a zweigelt, a kadar, a kékoportó, és kis mennyiségben különféle csemegeszőlők is. Az ide látogatók megcsodálhatják az őshonos magyar állatokat, így a magyar szürke marhát, a racka birkát, a mangalica sertést, valamint a baromfiak széles választékát.

A birtokon található vendégház az elismert, kitűnő szárazhegyi étek és borok felszolgálásával felejthetetlen élményt nyújt a falusi turizmust kedvelők számára.

Pluto és holdrendszere

Átmérő: 2 400 km,
a mini Naprendszerben 7 mm.

Naptól való átlagos távolsága:
5 906 376 000 km,
a mini Naprendszerben: 16,8 km.

Tudta? A Pluto valójában egy többszörös rendszer. Legnagyobb kísérője a Kharón, ezen kívül még van két jóval kisebb holdja is.

A Pluto nevű törpebolygó 2006. augusztus 24-ig nagybolygónak számított, eddig az időpontig a 9. bolygó volt. A nagybolygó besorolást azért veszítette el, mert találtak több nála nagyobb vagy közel olyan méretű égitestet.

Tudta? A Pluto valójában egyike azon rengeteg égitestnek, mely a Neptunusz pályáján túl 35-100 CSE távolságban kering a Nap körül. Jelenleg 800 tagja ismert az övnek, ezek az ún. plutonidák.

A Nemzetközi Csillagászati Unió eddig 5 törpebolygót ismert el: Ceres, Ploto, Eris, Makemake és a Haumea, de a jövőben továbbiak besorolása is várható.

Átjáró a pincesorok között

Présházak a Strázsahegyen

A monori pincefalu

A monori szőlőtelepítések 1446-tól datálhatók, amikor az egri káptalan birtokába került a terület, s melyen természetesen az egri szőlő- és borkultúra hatása érvényesült. Az erős szőlőművelési hagyományt mutatja, hogy a török kiűzése után visszatelepült 106 családból kilencvennek volt évi 4-5 hektó bort adó szőlője.

A löszbe vájt monori pincék gádorai mélyen vezetnek le a bortároló részhez. A pincekamrák mögött létrejött gádorok sora adja a pincesorok egyes részein megfigyelhető sajátos „bakhát”-hatást.

A pincefalu közel ezer építészetiileg értékes pincének ad helyet, ami országos összehasonlításban is kiemelkedő. A hangulatos pincesorok ma is a baráti, családi összejövetelek fő helyszínei, ugyanakkor mind nagyobb számban vonzzák az érdeklődő közönséget az országos szintű rendezvények, fesztiválok.

A pincefaluban található Magyarország első tematikus szőlészeti-borászati tanösvénye. Egy közel két km hosszú körtúra keretében a látogatók ismereteket nyerhetnek a szőlő és a bor eredetéről, a szőlő életciklusáról, természetéről, a bor készítésének folyamatáról, a hungarikum szőlőfajtákról, a hazai pincefalvakról, borvidékekről és borünnepekről. Továbbá eléjük tárul a Kunsági borvidék, a Strázsahegy és a monori pincefalu kialakulása, történelme is.

A tanösvény egyik kiemelt állomása a strázsahegyi kilátó, ahonnan jó idő esetén a Budai-hegyek vonulata tisztán látható. A kihelyezett panorámatáblák segítségével pedig bárki könnyedén beazonosíthatja a környékbeli nevezetességeket is.

Strázsahegyi kilátó

Neptunusz

Átmérő: 49 500 km,
a mini Naprendszerben: 14,1 cm.
Naptól való átlagos távolsága:
4 459 631 500 km,
a mini Naprendszerben: 12,7 km.

Tudta? Az Uránusz pályaháborgása-
iból gyanították a csillagászok, hogy
kell lennie még egy bolygónak. John
Couch Adams és Urbain Le Verrier szá-
mításai alapján Johann Galle 1846-
ban találta meg az előre jelzett helyen.

Nevét kék színe miatt a tengerek ró-
mai istenéről Neptunusról kap-
ta. Kék színét a légkörében jelenlé-
vő 1-2%-nyi metánnak köszönheti,
amely elnyeli a vörös színű sugárzást.

Tudta? A Neptunuszon a felhők 2000
km/órás sebességgel mozognak.

Mint a többi óriási gázbolygó,
a Neptunusz is rendelkezik négy,
igaz, nagyon halvány gyűrűvel.
Ezek közül a három fényesebbet
a bolygó felfedezőiről nevezték el.

Tudta? A Neptunusz Triton nevű
holdjának felszínét megfagyott nit-
rogén, metán és por keveréke alkot-
ja. Felszíne úgy néz ki, mint a sárga-
dínnye héja.

Evangélikus templom

Pünkösdi templomdíszítés

Katolikus templom

Ahonnán a Tápíó ered

A mintegy 4300 lakosú Mende Budapesttől 30 km-re, a Budapest–Nagykátá–Szolnok-vasútvonal és a 31. sz. főútvonal mentén helyezkedik el, földrajzilag az Északi-középhegység és az Alföld között. A környék a Cserhát legdélibb nyúlványa, a Gödöllői-dombság része. Itt ered az Alsó-Tápíó egyik ága, amelyről a vidék a közkeletűbb elnevezését kapta: Tápíó-mente.

A település hét dombra épült, mely a község címerében is szerepel. E dombokon a régmúltban két vár is állott. A Mendei-völgyben egy kis patak mentén tehetünk varázslatos sétát egészen a Leányvár dombjáig, melynek tetején a bronzkorban egy földvár állt, míg a másik várat a XIII. században emelték a helyiek. Az itteni löszfalakban tárták fel az Országos Földtani Intézet egyik alapszelvényét.

Csodálatos természeti környezet, sok-sok látnivaló és vendégszerető emberek várják az ide látogatókat. Gyalog, túrakerékpáron és lóháton egyaránt bejárhatóak a dombok, a völgyek, erdei utakon megközelíthetőek a szomszédos települések, és a horgászok is hódolhatnak szenvedélyüknek.

A község látnivalói közül kiemelhető az 1832-ben elkészült, Loyolai Szent Ignác tiszteletére emelt katolikus templom, valamint annak oltárképe. Érdeemes megtekinteni továbbá az 1835-ben épült klasszicista stílusú magtárt, ahol ma panzió üzemel.

Szüreti felvonulás

Üstökös

A Hyakutake üstökös fő paramétereit:
 Napközeli távolsága (perihelium):
 0,23 CSE = 34,5 millió km.
 Naptávolsága (aphelium):
 3410 CSE = 511,5 milliárd km.
 Átmérője: 5 km.
 Keringési ideje: ~70 000 év.

Tudta? Az augusztus 10. és 15. közötti maximummal jelentkező Perseidák (Szent Lőrinc tüzes könyryei) meteorraj a Swift-Tuttle üstököstől ered. A Halley üstökös szülötte az Orionidák meteorraj.

Az üstökösök a Naprendszer vándorai. Némelyikük a Naprendszer peremvidékéről érkezik hozzánk a Kuiper-övből vagy az Oort felhőből. Nagyon elnyúlt ellipszis pályán keringenek a Nap körül, némelyikük keringési ideje elérheti a több ezer évet is. Méretüket tekintve valójában nagyon kis objektumokról van szó. Átmérőjük 50 méter és 50 km között mozog. Szerkezetüket tekintve szárazjégbe ágyazódott kőből és porszemcsékből állnak.

Tudta? Az üstökösök minden Napközelség alkalmával veszítenek az anyagukból mindaddig, amíg teljesen fel nem bomlanak.

Szent Imre szobor

Úri horgásztó

Több mint 750 éves település

Úri, a horgászparadicsom

A Budapesttől mintegy 40 km-re fekvő Úri község a Gödöllői-dombság területén, a Tápió-vidéken fekszik. A régészeti leletek szerint legalább hat és fél ezer éve lakott terület, írásos emlékek először 1252-ben említik meg.

A 2600 fős település épített értékei közül kiemelhető a Szent Imre herceg tiszteletére emelt klasszicista stílusú római katolikus templom, illetve a templomban található melékoltár, szószék és a díszes fafaragott kánon-tábla. A településen több szobor is található, így pl. a templomkertben álló I. és II. világháborús emlékmű, az iskola melletti Nepomuki Szent Jánosnak, valamint a község védőszentjének, Szent Imrének a szobra.

Úri központja, főépületei és sok lakóháza a falun átfolyó patak két oldalán lévő szűk völgyben helyezkednek el.

A településen áthaladó Úri-patak felduzzasztásával a térség egyik legnagyobb horgásztava jött létre. A 70-es évektől működő, 18 hektáron elterülő horgásztóban minden Magyarországon honos halfaj megtalálható.

Az Úri-patak völgyében a tó alatt betorkolló Nádas-völgyben csodálható meg a kistérség egyik legidősebb füze, ami számos védett madárfajnak (pl. szürke gém, cigányréce, barna rétihéja) nyújt megfelelő költőhelyet. A horgásztó déli oldalán olyan ritka és védett növények élnek, mint a csinos árvalányhaj vagy a budai imola.

Katolikus templom

Jupiter

Átmérő: 143 000 km,
a mini Naprendszerben 40 cm.
Naptól való átlagos távolsága:
778 412 000 km.
a mini Naprendszerben: 2,2 km.

Tudta? A Jupiter névvel ellátott holdjait jobbra Zeusz kedveseiről nevezték el.

A Jupiter a bolygórendszer óriása, a Naprendszeren belül a Nap után a legnagyobb égitest, egyben a gázbolygók típusának a névadója. Tömege az összes többi bolygó együttes tömegének a két és félszerese. A Naptól való keringésének sorában az ötödik bolygó. A Jupiternek jelenleg 50 nevesített és 14 számmal ellátott holdját ismerjük.

Tudta? A Jupiter Nagy Vörös Foltja már 300 éve ismert hatalmas vihar a bolygó légkörében.

A Jupitert Galilei 1610. január 7-én nézte meg először távcsövével, és azonnal feltűnt neki a négy fényes csillag, amely a Jupiter egyenlítőjének a síkjában látszódik. Csak napok múlva jött rá, hogy ezek a Jupiter holdjai. Ez a felfedezése nagymértékben hozzájárult a geocentrikus világkép megdőléséhez.

9 település egy 11 állomás terepkerékpár túra a Naprendszerben!

